

Публікуючи підбірку есе з американського журналу «Cultural Anthropology» («Культурна антропологія»), редакція журналу «Народна творчість та етнологія» продовжує ознайомлювати читачів з науковим осмисленням сучасної соціально-політичної ситуації в Україні. 28 жовтня 2014 року в рубриці «Hot Spoons» («Гарячі точки») вийшли матеріали, присвячені темі військового вторгнення Російської Федерації в Україну, у яких зарубіжні антропологи, соціологи, історики висловили своє розуміння сьогоденних реалій українського життя.

УКРАЇНА І РОСІЯ: ІНСТИТУТ ВІЙНИ

Ненсі Райс

*професор антропології Університету
Колгейта в штаті Нью-Йорк*

Роздуми про антропологію війни

Війна між Україною і Росією — це не звичайна війна за допомогою сучасного важкого озброєння — танків і пускових установок «Бук», це передусім війна свідомостей та ідеологій. Ми в жодному разі не маємо наміру применшувати жахливість фізичного насильства, однак наше завдання як соціальних спостерігачів та теоретиків культури полягає насамперед в осмисленні наслідків цієї війни для соціальних відносин і суспільних угод, для творення політичного іміджу та конструювання таких понять, як країна, суверенність та сакральне. Ця війна призвела до соціального розмежування, яке може виявитися сильнішим та довговічнішим за будь-який кордон. Вона зміцнила одні зв'язки і зруйнувала інші. Вона стала полігоном для застосування тактик пропаганди, театральною сценою для демонстрації авторитарних команд. У підбірці есе піднято питання всієї неоднозначності (і трагічності) того, що спричинило цю війну — подвійні стандарти і химерні форми реальності, у межах яких живуть люди. Винятковість цієї війни полягає в тому, що повстанці, з одного боку, граються з поняттями законності, а з другого, — намагаються за допомогою грубої сили впровадити власні закони. Ця війна вимагає врахування

релігійних, етнолінгвістичних, географічних і політичних аспектів, адже через неї тиражується історична ностальгія та продукуються соціальні міфи. Водночас висновки заявлених есе засвідчують щоденну відмову від насильницького заміщення пам'яті. Чи може така відмова бути довготривалою в умовах війни та наростаючої жорстокості? Напевне, ні. Ми сподіваємося, що межу стирання пам'яті не буде перейдено.

***